

In memoriam Dr. Képiró Sándor
Dr. Zétényi Zsolt

(1914. február 18. Sarkad – 2011. szeptember 3. Budapest.)

I.

Dr. Képiró Sándor 2011. szeptember 3-án visszaadta lelkét teremtőjének, megtért őseihez. Az a korszak, amelyen átívelt hosszú élete, a magyar történelem megpróbáltatásokkal terhes és egyben a nemzeti életerő példáiban gazdag korszaka, a trianoni országcsönkítés után életre kelő Magyarország 25, majd 65 esztendejét jelentette. Az előbbi korszaknak tevékeny részese volt, az utóbbiból ötven esztendő száműzetésben töltött, s tizenöt itthoni, szeretett hazájában megélt esztendő is osztályrészül jutott. Az utolsó öt esztendő egy hamis és aljas, nemtelen vád jegyében zajlott, mégis úgy, hogy bár gyermekeitől többnyire távol, de mégis szerettei és barátai körében erőt meríthetett a gyalázkodások elviseléséhez. A vád jellemzésére Ő használta az aljas minősítést, teljes joggal.

Nemes, úri gondolkodású ember volt, alföldi, polgári jólétben élő református gazdálkodó család egyik gyermeke. A szegedi egyetem állam- és jogtudományi karán szerzett diplomájával, Ludovika akadémiai tanulmányok után oktató tiszt lett a csendőrségnél, s így került Újvidékre az 1942. január 21-22-23-án zajlott karhatalmi ellenőrzés, az újvidéki razzia végrehajtóinak körébe tucatnyi csendőrtiszt bajtársával együtt, mint ún. kutató (igazoltatásokat és őrizetbe vételeket végző) járőrökből (mintegy 10-12, négy-öt személyes járőrből) álló egyik járőrsoport parancsnoka. Hatósági jogköre nem volt, a hatósági közeg jogosítványai és kötelezettségei az egyes járőrök parancsnokló járőrvezetőket illették és terhelték. A razzia során, főként utolsó napján, véres események, súlyos bűncselekmények, tömeges kivégzések voltak, elsősorban szerb és zsidó áldozatokkal, mintegy kilencszáz emberéletet követelve. Képiró ártatlan volt a bűncselekményekben nemcsak a rendelkezésre álló tények szerint, hanem saját lelkiismerete és számos alkalommal meggyőzően előadott nyilatkozatai, vallomásai szerint is. Nem felejthető a 2011 májusában a beszámítási képességét teljes mértékben meglévőnek minősítő igazságügyi szakértők előtt tett kijelentése: nem raboltam, nem gyilkoltam, nagyon szerettem a hazámat. Nem igaz tehát az a tájékozatlan hírlapi kijelentés, hogy személyében akarattal nyilvánításra képtelen embert állítottak bíróság elé. Teljes, s ez szerintem döntő mértékben hozzájárult egészségének megromlásához, összeomlásához, halálához. Mi tagadás: alappal vélhető, hogy megölte a kellő törvényes mértékben követni tudta a mások által elkövetett újvidéki rémtettek bíróság által ismertett tömegét alap nélkül megindított, a humanizmus álarca mögé bújó haszonelvű bosszúállás nyomására kierőltetett, az állítólag védelmezni kívánt csoport és a közvélemény által is kételyekkel kísért büntetőeljárás.

II.

Az „utolsó esély” jegyében született vád és eljárás alapjai

Emberek törvénytelen kivégzésében való közreműködéssel elkövetett háborús bűntettel vádolták 2006 óta, amikor egy etnikai bűnüldözést célul tűző, a zsidóság tragédiájára hivatkozó társadalmi szervezet megindította hangulatkeltő, a tényekkel nem törődő gyűlöletkampányát. A vád tartalmában valótlán és igazságtalan, kifejezőmódjában kíméletlen és emberi méltóságot semmibe vevő, a megvádolt erkölcsi és közvetve fizikai megsemmisítésére irányuló, tehát embertelen volt. Formálisan és jogászilag, indulat nélkül, de

egyben megalapozottság nélkül is erről a vádról szolt a Budapesti Nyomozó Ügyészség Nyom. 347/2007. számú, 2011. február 14-én benyújtott, dr. Falvai Zsolt vezető ügyész által képviselt vádirata, amelyet törvényesen nem kellett volna benyújtani, hanem a nyomozás megszüntetésének lett volna helye azért, mert részben nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése, részben pedig az nem volt megállapítható, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el. Ezen büntett vádja alól a Fővárosi Bíróság dr. Varga Béla tanácselnök vezette büntető tanácsa 19. B. 155/2011. számú, 2011. július 18-19-én kihirdetett ítéletével felmentette dr. Képiró Sándort. A híradások a „*bebizonyítottság hiányában nem jogerősen felmentett*” formulát használták a közvélemény számára némileg megtévesztően, mintha valamely másodosztályú felmentés történt volna. A magyar büntető eljárásjog szerint az ítélet rendelkező része a felmentés tényét mondja ki, s nem térhet ki annak indokára, így arra sem, hogy bebizonyítottság hiánya vagy bűncselekmény hiánya miatt mentette fel a bíróság a vádlottat. Ezen elemek az ítélet indokolásába tartoznak.

A magyar és az európai jog szerint „*senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.*” (Az 1949. évi. XX. tv. 57. (2) bekezdése.) Az öt évig tartó tisztázatlan jogi helyzet fenntartásával megsértették az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkének a tisztességes tárgyaláshoz való jogról szóló rendelkezéseit, s ebből következőleg a fair eljárás elvét, amely szerint „*Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.*” Sérelmet szenvedett a 8. cikk - a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogról szóló - rendelkezése, amely szerint „*Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.*” Az ártatlanságnak nincsenek fokozatai, dr. Képiró Sándor feltétel nélkül, teljes mértékben ártatlan volna akkor is, ha nem mentette volna fel a bíróság egy igen alapos és részletes bizonyítási eljárás után meghozott ítéletében, amelyet a vádlott halálára tekintettel az eljárás megszüntetésével egy időben hatályon kívül kell helyezni. Mindez azonban nem érinti a lefolytatott eljárás tényeit, nem fosztja meg létezésüktől az ott előterjesztett szakértői véleményeket, okiratokat és nyilatkozatokat. A lefolytatott eljárás minden későbbi nemzedéknek történeti bizonyítékokkal szolgál az 1942. évi újvidéki razzjáról, dr. Képiró Sándornak abban betöltött szerepéről, s lehetővé teszi a jogászok ítéletalkotást az előterjesztett vád törvényességéről és megalapozottságáról, tekintet nélkül arra, hogy a meghozott ítélet formálisan hatályát veszítette vagy sem.

III.

A történeti tényállás és a bizonyítékok

Mindazonáltal egyesek felteszik a kérdést, hogyan döntött volna a másodfokú bíróság, ha a vádlott nem hal meg, tehát ha nincsen büntethetőséget megszüntető ok; sőt a feljelentő szervezet állítja, hogy másodfokon megállapították volna a vádlott bűnösségét annak ellenére, hogy a vádlott és védő fellebbezése a bűncselekmény hiányának kimondására irányult. Dr. Képiró Sándor ártatlansága az ártatlanság védelme alapelve szerint is vitathatatlan, de azon is túlmutatóan három, a most már képzeletbeli másodfokú határozat tartalmát is meghatározó pilléren nyugszik:

1. A rendelkezésre álló bizonyítékok jogi jellege, bizonyító ereje és tartalma.

2. A történettudomány megállapításai, a nemzetpolitika feladatai.
3. Dr. Képiró Sándornak, az újvidéki razzia utolsó tanújának nyilatkozatai, tényelőadásai és visszaemlékezései, egybevetve az egyéb bizonyítékokkal.

Ad 1. A rendelkezésre álló bizonyítékok jogi jellege, bizonyító ereje és tartalma

A felmentő ítélet öt bizonyítékcsoport bizonyító ereje hiányán, ill. tartalmának elemzésén alapul.

A vád bizonyítékai

A. A Magyar Királyi Honvéd Vezérkar Főnökének Bírósága mint ítélő bíróság 1944. január 24-én (és nem 22-én) kihirdetett és 1944. február 18-án jogerőre emelkedett H. 448/43/118. számú ítélete, amely

Bátori Géza csendőr alezredes IV. r.
Gaál Lajos csendőr alezredes V. r.
Fóthy Ferenc nyá. csendőr alezredes VI. r.
Horkay József csendőr alezredes VII. r.
Stepán László csendőr százados VIII. r.
dr. Kun Imre csendőr százados IX. r.
dr. Csáky József csendőr százados X. r.
Budur Károly csendőr százados XI. r.
dr. nemes Kacs Kovics Balázs XII. r.
dr. Képiró Sándor csendőr százados XIII. r.
Gerencséry Mihály csendőr főhadnagy XIV. r.

vádlottakat bűnösnek mondta ki az 1930. évi III. tc. 59.§ (1) bekezdés 1./ és 4./ pontjába ütköző hűtlenség büntetében, ezért IV., V., VI. és VII. r. vádlottakat 15 évi, VIII. r. vádlottat 14 évi, a IX. r. vádlottat 11 évi, a X. r. vádlottat 10 évi fegyházra, a XI. r. vádlottat 12 évi, míg a XII., XIII. és XIV. r. vádlottakat 10-10 évi fegyházra, továbbá 10-10 évi hivatalvesztésre és politikai jogaik gyakorlásának ilyen tartamú felfüggesztésére, valamint lefokozásra ítélte.

Az ítélet nem rendelkezett Feketehalmy-Czeydner Ferenc altábornagy I. r., Grassy József vezérőrnagy II. r., Deák László nyá. ezredes III. r. és dr. Zöldi Márton csendőr százados XV. r. vádlotról, mivel az ítélethirdetés előtti napon megszöktek, és átálltak a német hadseregbe.

A Fővárosi Bíróság 9. Beü. 969/2006/23. számon folyt eljárásában megállapította az addig is bizonyított és egyértelmű tényeket.

A Honvédségi Közlöny 1944. évi 24. és 28. száma, továbbá okirati bizonyítékok alapján megállapította:

Dr. Képiró Sándor - és társai - esetében a Honvéd Vezérkar Főnöki döntés alapján hivatalból megindult a rendfokozatba történő visszahelyezés, melynek eredményeként született meg az 1944. május 31-én megjelent 40.116/Eln.fbü.(1944. május 25.) számú Honvéd Vezérkar Főnöki rendelet, amely az 1944. február 18-án viselt rendfokozatába helyezte vissza dr. Képiró Sándort.

A honvédelmi miniszter 1944. június 16-án kelt 104-585/Eln.20. számú rendeletével dr. Képiró Sándor csendőr századost 1944. június 15-ei hatállyal a miskolci VII. csendőrkerület miskolci tanszázadának századosi beosztásába helyezte.

A szakértő megállapítása szerint a tiszti rendfokozatba történő visszahelyezést megelőzte egy teljes rehabilitációt eredményező eljárás, mert a volt magyar királyi honvédség és csendőrség hivatásos, nyugállományú és tartalékos állományában büntetett előéletű, jogerős büntetést töltő személy nem viselhetett rendfokozatot (Szervezeti és Szolgálati Utasítás a m. kir. Csendőrség számára 19.§ 2.pont).

Ezen eljárásra kiindulópontként a 24. számú Honvédségi Közlönyben hivatkozott Bü.Szab. 45.§-a szolgál. A Fővárosi Bíróság 2007. évi megállapítása: *„A Becsületügyi Szabályzat idézett rendelkezése alapján egyértelműen megállapítható, hogy dr. Képiró Sándorral szemben kedvező eredményű újrafelvett katonai bünvádi eljárást folytattak le, vagy a jogegység érdekében használt semmisségi panasz folytán hoztak új ítéletet.”*

A becsületügyi szabályzat idézett rendelkezése szerint a rehabilitáció feltétele volt a *„katonai bünvádi eljárás kedvező eredménye”*, azaz a kifogástalan erkölcsi állapot. Ebből következően a védelem szerint aggálytalanul megállapítható, hogy az elítélt bűnösségét érdemben kellett elbírálni, s tiszti jogállás helyreállítása egyedül felmentő ítélet eredménye lehetett az előbb idézett rendelkezések tartalma, továbbá azoknak dr. Babos József hadbíró ezredes tanúvallomásával való egybevetése alapján. A védelem ezért kizárólag törvényességi alapon jogerősen elbírált ügynek tekintette az ügyet, és a többszöri eljárás tilalmára tekintettel kérte az eljárás megszüntetését annak ellenére, hogy egy felmentő ítéletnek nagyobb az eljárásjogi és erkölcsi jelentősége.

A Fővárosi Bíróság a most meghozott ítéletében *„a tárgyaláson felvett bizonyítás eredményeként ítéleti bizonyossággal azt állapította meg, hogy a Magyar Királyi Honvédezerkar Főnöke Bíróságának 1944. január 24-én kelt, és 1944. február 18-án jogerőre emelkedett, H. 448/1943/118. számú ítéletét a Legfelsőbb Honvéd Törvényszék az 1944. április 26-án kelt, I. 399/1944. számú ítéletével az 1912. évi XXXIII. tc. 371.§ semmisségi panasz, vagy a 378.§ semmisségi panasz jogegység érdekében használt jogorvoslat valamelyike alapján megsemmisítette, az ügyet visszautalni rendelte a Vezérkar Főnökéhez, mint illetékes parancsnokhoz, aki, mint az ügy ura, diszkrecionális jogánál fogva nem kezdeményezett újabb bírósági eljárást”*. Ez pedig *„azt jelenti, hogy az abban foglalt tényállást nem lehet ítélt dolognak tekinteni, vagyis nincs törvényes lehetőség a büntetőeljárás védő által indítványozott megszüntetésére.”*

A Fővárosi Bíróság álláspontja szerint az 1944. évi ítélet egyes tényállásainak ilyen jellegű egybevetése alapján az állapítható meg, hogy az ítélet ellentmondásos. Elmulasztotta az ítélet annak megállapítását, hogy a vádlott mely alárendeltjeit hogyan, milyen módon bujtotta fel emberölésre, és azok konkrétan hány embert öltek meg. Ezzel szemben az ítélet nem mulasztotta el annak megállapítását, hogy Újvidéken 1942. január 23-án Korompay Gusztáv főhajónagy a strandon 250-300, míg Mühlhauser Imre hadapród őrmester az Atlétika Sportpályán egy ismeretlen zászlós parancsára kb. 38 polgári személyt végeztetett ki, s az 1943-44. évi eljárás során mindkettőjüket csak tanúként hallgatták ki. A bíróság megjegyezte, hogy ez a két katonai személy nem volt a csendőrtisztek beosztottja, és az ítéletben nincs utalás arra, hogy a csendőrtiszteknek volt-e valamilyen köze a két katona által kivégzett személyek megöléséhez.

A Fővárosi Bíróság álláspontja szerint a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar Főnöke Bíróságának „H. 448/1943/118. számú ítéletét a megsemmisítés okán úgy kell tekinteni, mint ami nincs, ennél fogva annak ténymegállapításai a jelen büntetőeljárásban az egyéni büntetőjogi felelősség vizsgálatánál alappal nem bírhat. Az újonnan indult büntetőeljárásban az egyén büntetőjogi felelősségét a bíróság nem a hatályon kívül helyezett ítélet ténymegállapítására alapítja, hanem a hatályon kívül helyezett ítéletet meghozó előzetes bírósági eljárás és nyomozás anyagára. Ugyanakkor jelen ügyben az állapítható meg, hogy a hatályon kívül helyezett ítélet alapját képező nyomozati és bírósági tárgyalási anyag, jegyzőkönyvek nincsenek meg, ezek hiányában nem ellenőrizhető utólag a hatályon kívül helyezett ítélet ténymegállapításának meg-, vagy meg nem alapoottsága.

A fentiekre figyelemmel a bíróság - az ügyész indítványától eltérően - a hatályon kívül helyezett ítélet ténymegállapításait figyelmen kívül hagyta a dr. Képiró Sándor volt csendőr százados ellen folyamatban lévő büntetőügy érdemi elbírálásánál, illetve az ítélete meghozatalánál.”

A védelem és a bíróság álláspontja közös abban a tekintetben, hogy a bizonyítékként megjelölt ítéletet nem létezőnek kell tekinteni, ténymegállapításait figyelmen kívül kell hagyni; a védelem szerint azért, mert érdemi felmentő ítélethozattal megsemmisült, a bíróság szerint pedig más jellegű megsemmisítés miatt.

Abban az esetben, ha történettudományi okból, vagy más jelleggel – amint 2011. évi jelen ítéletében a Fővárosi Bíróság is érintőlegesen megteszi – mégis megvizsgáljuk ezen 1944-ben kelt ítélet ténymegállapításait és a benne foglalt bizonyítékokat, arra az eredményre jutunk, hogy az nem tartalmaz semmilyen bizonyítékot, de még csak valamely bűncselekmény pontos történeti tényállásának leírását sem dr. Képiró Sándor tekintetében. Az ítélet pontos elemzése alapján az állapítható meg, hogy dr. Képiró Sándor, aki szolgálati parancs alapján tartózkodott Újvidéken 1942. január 20-23-án, nem követett el bűncselekményt, az alkotmányos büntetőeljárásban ismeretlen kollektív vád és bűnösség alapján hoztak ellene ítéletet.

B. A vád másik bizonyítékát, „Nagy Jánosnak az 1948. október 14-én és október 20-án a katonapolitikai osztályon, majd az ÁVH-n, ezt követően 1948. október 22-én a Népügyészségen, és 1948. december 15-én a Szegedi Népbíróságon tett vallomásaiból készült jegyzőkönyveket, valamint a bíróságok I. és II. fokú határozatait a Fővárosi Bíróság kirekesztette a bizonyítékok köréből”.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 4. § (2) szerint: „A kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére.”

A bizonyítás törvényessége címszó alatt egyebek mellett kimondja: „A bizonyítási cselekmények végzésekor az emberi méltóságot, az érintettek személyiségi jogait és a kegyeleti jogot tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell, hogy a magánéletre vonatkozó adatok szükségtelenül ne kerüljenek nyilvánosságra.”(77. § (2) bekezdés.)

A szabad bizonyítás rendszere nem jelenthet korlátatlanságot, így a Be. 78.§ (4) bekezdése alapján „nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg”. A jogalkalmazás tekintetében az következik ebből, hogy a jelen idejű jogalkalmazás során adott

esetben vizsgálni kell a történeti időben keletkezett bizonyítékok idején hatályos eljárási jog megfelelését a most hatályos alaptörvénynek és ennek megfelelő eljárási jognak.

Mind az adott eljárás bizonyos, a jogsértések teljes körét bizonyára ki nem merítő adatai (Nagy János előadása a bíróságon, hogy azért tartotta fenn nyomozati vallomását az ügyészségen, mert a nyomozó hatóság megveréssel fenyegette; hogy két napig nem vettek fel jegyzőkönyvet kihallgatásáról; hogy tíz napig törvénytelenül volt őrizetben; hogy hónapokig nem volt védője; hogy igen rossz idegállapotban volt; hogy az eljáró bíróság nem volt szabályosan megalakítva, s ezért határozatát meg kellett volna semmisíteni), mind a korszak eljárásaira általában jellemző körülmények megalapozzák a hivatkozott szabályok alkalmazását.

A bizonyítási eszközt, a jegyzőkönyvet a Katonapolitikai Osztály és a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága, két önkényuralmi, elnyomó erőszakszervezet vette fel. 1948 októberében már törvénytelen kivégzések sorozatán volt túl a politikai vizsgáló szervezet, amely teljes mértékben az önkényuralomra törő kommunista párt befolyása alatt volt 1944-től kezdve.

„Minden olyan büntetőeljárás, amelyben az Államvédelmi Hatóság folytatta le a nyomozást – az ügy tárgyától függetlenül – a büntetőeljárás megcsúfolása, minden szakaszában törvénytelen.” (Törvénytelen szocializmus (A tényfeltáró Bizottság jelentése) Zrínyi Kiadó - Új Magyarország, Budapest, (én.), 361. old.)

Továbbá: *„A kihallgatásokról általában nem vettek fel jegyzőkönyvet, hanem ún. feljegyzést készítettek. Kihallgatási jegyzőkönyv csak a nyomozás bejezésekor készült, és a bíróság csak ezeket a jegyzőkönyveket kapta meg, nem pedig az egész nyomozati anyagot. Az egyes aktákat általában többször „átszabták”* (Az 1945-1962. közötti, koncepciók elemeket tartalmazó büntető ügyek felülvizsgálatára - a kormány 3063/1989. MT határozatával - létrehozott bizottság jogász albizottságának jelentése (kiadó, és év nélkül), 39. old.)

A kihallgatott - mint általában az ÁVH -nál súlyos büntettekkel gyanúsított személyek - minden bizonnyal súlyos befolyás alatt volt, állapota nagy valószínűséggel a kényszer vagy fenyegetés fogalmaival jellemezhető. Figyelmet érdemel az a tény, hogy harminc ember önkéntes megölését, számára biztos halálbüntetést jelentő bűncselekmény elkövetését vallja be anélkül, hogy erre vonatkozó bármilyen bizonyítékot eléje tártak, bárkivel szembesítették volna.

Az előbbi okiratoknak a bizonyítékok köréből való kirekesztése miatt azok tartalma nem elemezhető, életszerűsége vagy koholt jellege nem vizsgálható, mert a bizonyítás eszköze eljárásjogilag nem létezik, joghatást nem válthat ki. Mégis megemlíthető a történeti hitelesség érdekében, hogy személyes ellentét, érdek-összeütközés is felfedezhető a kihallgatott Nagy János és dr. Képíró Sándor között, tekintettel arra, hogy Nagy János beszámol arról, miként hiúsította meg dr. Képíró a Tanurdzsics család kirablását és kivégzését. Ez a tervezett cselekmény Nagy János vallomása szerint ő és felettese szándéka szerint lett volna végrehajtható a Tanurdzsics család palotájához küldött járőr által. Dr. Képíró többször elmondta, már az emigrációban minden érdek nélkül leírta, majd a jelen eljárásban jegyzőkönyvbe mondta, miként akadályozta meg egy Pozdor nevű zls. által vezetett honvédcsoport akcióját, a család kirablását és megölését. Pozdor elmondta Képírónak, hogy a kivégzés és kirablás szándékával vették őrizetbe a Tanurdzsics családot, s Képíró ezután kiutasította őket a házból, megvédte a megtámadott családot. Az a körülmény, hogy Képíró meghiúsította Nagy János tervét, mert a jkv. szerint ez az ő indítványa volt (s valószínűleg a

Cseres könyvben szereplő Pozdor nevet Képiró emlékezetének kisegítésére Nagy Jánosra használta), kellően indokolja Nagy János súlyos ellenérzéseit vele szemben.

Nagy Jánost időnyerés szándéka is vezethette vallomása megtételében, hiszen Képiró elfogásáig, s vele való szembesítéséig akár a tárgyalási szakaszig remélhette saját ügyének elhúzódását, a halálbüntetés elodázását.

Teljesen életszerűtlen, dr. Képiró beállítódásával, személyiségével ellentétes egy csoportos kivégzésben való bármilyen részesség. Dr. Képiró szembeszállt a rendhagyó fegyverhasználatra szóló eligazítással, megmentett egy (ma már tudjuk) szerb zsidó családot a kirablástól és kivégzéstől, többször elmondta, hogy az újvidéki razziát partizánellenes eljárásnak tartotta. Semmilyen személyes indítéka nem volt arra, hogy emberek bármilyen módon való megkínzását, vagy kivégzését előmozdítsa. A csendőr oktatótiszt státusza, a jogi ismeretek folyamatos oktatása éppen ellenkező beállítódást jelentett nála. Képiró a rendhagyó fegyverhasználatra szóló felhívás nyílt elutasítása után nem teljesítette ezt a parancsot, az ezzel ellentétes megállapításoknak nincsen ténybeli alapja, bizonyítéka.

A felmentő ítélet által megvizsgált öt bizonyítékcsoport a következő:

Az első: a Magyar Királyi Honvédszerke Főnöke Bíróságának 1944. január 24-én kelt hűtlenségi vád alapján hozott ítélete koholt, koncepciós jellegű volt, emberölés büntetettének elkövetését bizonyító tartalmat nem hordozott, még abban az esztendőben megsemmisítette a Legfelsőbb Honvéd Törvényszék, így nem létezőnek tekintendő, tartalma tehát bizonyítékként figyelembe nem vehető;

A második: a kétes szavahihetőségű Nagy János honvédtisztnek az 1948-ban önkényuralmi nyomozószervek és törvénytelenül megalakított népbíróság előtt tett, majd visszavont, s újra előadott, semmilyen más bizonyítékkal alá nem támasztott, alaposan feltehetően testi és lelki kényszer hatására született, ezért az in dubio pro reo elv alapján a bizonyítékok köréből kirekesztett vallomása;

A harmadik: az 1950-es években az újvidéki razziában résztvevő tisztek ellen háborús büntett miatt hozott ítéletek, melyek tartalmuk alapján, s mert önkényuralmi nyomozószerv előtt létrejött vallomásokon alapultak, büntetőjogi felelősség megállapítására alkalmatlanok, részben felülvizsgálati eljárásban megsemmisítésre kerültek, részben a jövőben történik meg ugyanez (mert nem hatáskörében eljáró bíróság előtt születtek) a most eljárt bíróság kezdeményezésére;

A negyedik: az 1945-ben a jugoszláviai tényfeltáró bizottság előtt született vallomások, amelyek részben keletkezési körülményeik miatt (mert egy kommunista önkényuralmi, a vallomásokkal egy időben nagyarányú népiirtást elkövető rendszerben születtek), részben dr. Képiró Sándor személyére semmilyen terhelő adatot nem tartalmazó mivoltukban a vádlott terhére büncselekmény megállapítására alkalmatlanok;

Az ötödik: az ügyészség által 2009-2010-ben rögzített tanúvallomások, s a tárgyaláson kihallgatott dr. Havas Péter tanúvallomása, amelyek dr. Képiró Sándor személyére semmilyen terhelő adatot nem tartalmaznak, a vádlott terhére büncselekmény megállapítására alkalmatlanok.

Összegezve: a hivatkozott bizonyítékok nem felelnek meg az alkotmányos büntető eljárásjog követelményeinek, azok a törvény erejénél fogva nem bírnak bizonyító erejű okirat jellegével, a bizonyítékok köréből legnagyobb részben kirekesztendő, kisebb részükben pedig alkalmatlanok bármilyen büncselekmény gyanújának megalapozására. Tartalmi elemzésük elsőrendűen nem a büntetőjogi megítélés, hanem a történeti és történettudományi értékelés

körébe tartozik, s ebben a körben, tartalomelemzés alapján az állapítható meg, hogy nincsen gyanút megalapozó adat vagy tény dr. Képiró Sándor bűnösségére, ellenkezőleg: megállapítható, hogy bűncselekményt nem követett el.

Nyomatékosan megállapítandó, hogy dr. Képiró Sándort háborús büntett, emberek életének kioltásával járó bűncselekmény miatt sem 1945 előtt, sem utána nem ítélték el még megsemmisített ítéletben sem, minden tekintetben büntetlen előéletű volt a 2011. évi büntetőeljárás előtt is, s büntetlen, azaz ártatlan jelenleg is, azaz nem egyszerűen ártatlannak tekintendő, hanem a büntetőeljárás és a történelem tényei alapján ténylegesen ártatlan.

Ad 2. A történettudomány megállapításai, a nemzetpolitika feladatai.

A történeti és történettudományi értékelés körében, tartalomelemzés alapján az állapítható meg, hogy nincsen olyan történeti tény vagy gyanút megalapozó adat, amely dr. Képiró Sándornak bármilyen kriminális cselekményben való részvételére következtetést engedne. A leggondosabb elemzéssel is az állapítható meg, hogy bűncselekmény elkövetésére, emberöléssel kapcsolatos tevékenységre, emberek törvénytelen megkínzására vagy kivégzésére következtetést nyújtó, Képiró erkölcsi vagy jogi felelősségére utaló adat nincsen a felhalmozott peranyagok és történeti okiratok között.

Előbbi megállapításainkat dr. Zinner Tibor és dr. Szakály Sándor szakvéleményeire alapítjuk elsődlegesen. A korszak történetét tanulmányozó és részletesen feldolgozó dr. Sajti Enikő történettudományi műveiben, Markó György, ill. Ungváry Krisztián korszakkal foglalkozó tanulmányaiban és közleményeiben ugyanúgy nem találunk Képirót terhelő büntett elkövetését megalapozó adatokat, mint az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Hivatala közleményeiben vagy a Katonai Perek tárgyában kiadott kötetében sem. Ilyen tartalmúak a holokauszt kutató Karsai László bizonyos közleményei és tanulmányai.

A Képiró-perben megjelentek eddig nem elemzett bizonyítékok, különösen a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar Főnökeinek Bírósága, mint ítélő bíróság 1944. január 24-én (és nem 22-én) kihirdetett és 1944. február 18-án jogerőre emelkedett H. 448/43/118. számú ítéletének másolatban meglévő példánya. Ennek a most eljárt büntető bíróság által - az említett Zinner és Szakály szakértők véleményének figyelembevételével - elvégzett elemzése számos új adalékkal szolgál az újvidéki tragikus napok történetére, s megerősíti dr. Képiró Sándor ártatlanságát.

Az ügy „nácivadász” kezdeményezője leckének szánta az eljárást a magyar társadalom lelkiismeretének megszólaltatására, de ellentétes hatást ért el. Valóban szükség van további teendők ellátására a történelmi igazságtétel körében Magyarország részéről, mégpedig nem elsősorban a szándékolt jelleggel (elismerve a zsidóellenes büntettek feltárásának további létjogosultságát, tagadva a kimerített felelősségre vonás lehetőségét), hanem a kommunista önkényuralom által okozott közhatalmi és más bűncselekmények következményeinek törvényhozási és gyakorlati büntetőjogi úton való következetes felszámolásával, nemkülönben a magyar nép ellen a jelen államhatárokon túl, a volt visszacsatolt területeken elkövetett jogsértések, népiirtások tényeinek felkutatásával, s minden lehetséges jóvátétel, így a büntetőjogi felelősségre vonás szorgalmazásával.

Az 1989-ben megjelent „Az 1945-1962 közötti, koncepciós elemeket tartalmazó büntető ügyek felülvizsgálatára - a kormány 3063/1989. MT határozatával - létrehozott bizottság

jogász albizottságának jelentése” (kiadó és én.), továbbá a „Törvénytelen szocializmus” (A Tényfeltáró Bizottság jelentése. Zrínyi Kiadó - Új Magyarország, Budapest, én.) és több más publikáció nélkülözhetetlen, bár szükségképpen nem elegendő forrás ezen és hasonló ügyek tanulmányozásához. Többször hivatkoztunk arra, hogy a közhatalmi-jogi és a történettudományi megközelítés együttes érvényesítésére és a kutatások eredményeinek széleskörű megismertetésére, továbbá a törvényhozási feladatok meghatározására (semmisségi törvény meghozatala, a történeti jellegű ügyekben könnyített rendkívüli jogorvoslatok eljárásjogi szabályainak létrehozása), a gyakorlati bűnüldözés előmozdítására nélkülözhetetlen lenne egy (külföldön, pl. Varsóban már működő) Nemzeti Emlékezet Intézete felállítása, különös tekintettel az 1944-1989 közötti időszakra, kiterjesztve a második világháború egész időszakára. Nem vitatjuk a könyvtárnyi irodalom jelentőségét, de állítjuk, hogy a bűnüldözési-igazságtételi jellegű megközelítés sajátos eszközöket, állami-költségvetési-intézményi megoldást igényel.

A Képíró ügy tanulságul és feladatként szolgál arra, hogy Magyarország nem kerülheti meg a határozott nemzetközi fellépést az 1944-45. évi központilag, az újvidéki razzitól függetlenül, a jugoszláv pártállami nemzetpolitika részeként elrendelt, a délvidéki kommunista-szerb erők által elkövetett magyar, német, horvát népirtás tényeinek feltárására, felelőseinek felkutatására és felelősségre vonására.

Ad 3. Dr. Képíró Sándornak, az újvidéki razzia utolsó tanújának nyilatkozatai, tényelőadásai és visszaemlékezései, egybevetve az egyéb bizonyítékokkal.

Elvéve egyesek megkockáztatnak olyan kijelentéseket, hogy Képíró ellentmondásokba került tanúvallomásokkal és okirati bizonyítékokkal, s ily módon terhelné önmagát. Ezek az állítások irányzatosak és alaptalanok. Képíró világosan és határozottan fejtette ki véleményét, ismertette az általa felidézhető tényeket. Emlékezete több mint negyven évvel az események után is igen jó volt, a most eljárt bíróság számára is értékes támpontot jelentett. A vitatható, ill. hiányzó részek nem jelentettek büntetőjogi felelősségét érintő elemeket. Legfontosabb, mert legrégebben, a nyolcvanas évek közepén készült visszaemlékezése „Az újvidéki razzia hiteles története, avagy hogyan lettem „háborús bűnös” címet viseli, az eljárt bíróság több helyen hivatkozik rá.

Így kezdi emlékezését: „*Előszó:*

Több mint negyven év távlatából írom ezeket a sorokat, hogy a szemtanú hitelességével rögzítsem azokat az eseményeket, melyeknek elbírálását a történelem lesz hivatva objektíven kiértékelni.

Egy bíróság már ítélkezett a lent leírt események ügyében: a magyar Vezérkar Főnökének Különbírósága, amely az 1930:III. tc. 59. § 1. pontjába ütköző hűtlenség büntette alapján működött. Főnöke vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes, a bíróság elnöke: vitéz Náday István vezérezredes, tagjai: vitéz Németh József és vitéz Kiss János altábornagyok. Tárgyalásvezető: Babós József hadbíró ezredes, ügyész: Gazda Imre hadbíró százados volt.

Egyben válaszolok Cseres Tibor 1966-ban megjelent 'Hideg napok' című regényére és filmváltozatára, melyben név szerint szerepelek.”

Megállapításai visszaköszönnek a most meghozott ítéletben, s különösen a következő leglényegesebb megállapításai az ítélet tényállásának is részét alkotják, ill. jelentős egyezést mutatnak azzal:

„Az újvidéki razzia két részből állt, az egyik részleg (az igazoltató részleg) az igazoltatást végezte. Ez a részleg főleg csendőrökből állt, akik közé szakképzetlen honvédeket osztottak be a létszámhiány miatt, mert a rendelkezésre álló csendőr kevés volt. Így a szakképzetlen honvédeket az elfogottak kísérésére használták, vagy csak a létszám növelésére, biztonsági okokból. Az úgynevezett tisztogatást a honvédség alakulatai végezték a Duna-parton.”

Gaál Lajos csendőr őrnagy, a közvetlen felettes parancsnok *„Többek között elmondta, hogy a legkisebb ellenállás esetén fegyvert kell használni. Én voltam az egyetlen, aki kértem az őrnagy urat, hogy adja ezt írásba. A katonai szolgálati szabályzat alapján ugyanis ő vállalta volna a felelősséget. Erre ezt válaszolta: 'Nem adom írásba, mert én sem kaptam írásban'.”*

Ez a magatartás figyelmeztetés is volt a parancsnok számára, nemkülönben a többi jelenlévő tisztnek; sejtethető, sőt tudható volt, hogy az írásba adás elmarad, s így megmarad a lehetőség a szolgálati utasítás írott szövege szerint való eljárásra. Az ügyész 2011-es vádbeszédében koncepciósszerű emlékeztető gondolati ficammal úgy minősítette ezen egyértelmű ténnyt, hogy a vádlott szabad kezet akart kapni a gyilkolásra.

A másik nagyon jellemző, az újvidéki razzia történetében páratlan, önnön-lelkiségére, jellemére jellemző eseményt így írja le dr. Képiró Sándor:

„Tudomásomra jutott, hogy a Rex Szállóban, ahol éppen el voltam szállásolva, egy honvéd járőr illegálisan működött. Oda siettem és a szálló tulajdonosa lakásában ott találtam Tanursich szálló-tulajdonost, aki családjával együtt bundában, felöltözve, egy kis kézitáskával útra készen álltak. A fosztogatni akaró banda vezére Pozdor zászlós volt, akit rögtön félrehívtam, és megkérdeztem tőle, hogy „Mit jelentsen ez a helyzet?” „Ő erre azt válaszolta: „Viszem ki őket a Duna-partra!” Mivel a Tanursich család ellen semmiféle vád nem merült fel, ezért a zászlós csak annyit mondtam, hogy „Takarodjanak innen!”, mire bandájával együtt kivonult a szállóból. Bevonulásom után jelentettem az esetet Gaál őrnagynak, a Tanursich családnak pedig azt mondtam, hogy „Nézzék meg, megvan-e mindenük.”

Gondolom, ha a Tanursich család bármelyik tagja valahol él (3 gyerekük volt), ezt a napot nem felejtette el, és emlékezni fog az eseményekre.”

Megállapítandó, hogy az ügyben 1943-44-ben, majd 2009-11-ben eljáró nyomozó hatóság, ügyészség nem tartotta szükségesnek ezen - a 2011-es tárgyaláson tanúvallomás nélkül igazolódott - tény bizonyítását, az erre irányuló védelmi indítványokat elutasították. Mentő körülményre nem volt szükség sem az akkori, sem a mostani nyomozásban.

Képiró így folytatja: *„Ez a válaszom a „Hideg napok”-ban megjelent Pozdor zászlóssal kapcsolatban, s még az, hogy Pozdor zászlóssal sem a razzia alatt, sem utólag soha semmiféle szolgálati viszonyban nem voltam. Ha már a „Hideg napok”-nál tartok, még meg kell említenem, hogy a regény 146. oldalán kitalált mese az, mely szerint jelenlétemben a csendőrijárőr fegyvert használ. Ez annyira nem állja meg a helyét, hogy a szindarab 312. oldalán ugyanennél a jelenetnél már fegyverhasználatról szó sincs, mert ezt a mesét már a regényíró is soknak találta, vagy talán addigra elfelejtette. Úgy látszik, Pozdor zászlós szolgáltatotta bosszúból ezeket az adatokat ellenem, mivel nem hagytam a szerencsétlen családot kifosztani és legyilkolni.”*

Való igaz, hogy a regénybeli és a valódi Képiró köszönő viszonyban sincsen egymással. Fontosak Cseres könyvéről írott gondolatai, mert Képiró nevét a Hideg napok tette ismertté, s lehetséges, hogy ezáltal is kapott ekkora súlyt az ellene folytatott rágalomhadjárat. Ugyanakkor maga Cseres, akinek a dokumentumok tanulmányozása során megtetszhetett a „Képiró” név, írta le később (Vérbosszú Bácskában c. könyvében), hogy a Hideg napok nem dokumentumregény, inkább lélektani, lelkiismereti dráma, abból történeti tényeket nem lehet megismerni. Ha mindenképpen hasonlóságot keresünk, a regénybeli személy inkább lehetett volna dr. Zöldi Márton. Megjegyezzük, hogy – amint Szakály Sándor is elmondta szakvéleményében – Pozdor nevű zászlós nem szolgált a magyar honvédségben, valószínűleg Nagy János zászlós személyéről lehetett szó. Ő volt az, akinek a Képiró terhére az ügyészség által bizonyítékként előterjesztett, önkényuralmi nyomozószervek által felvett törvénytelen és hiteltelen vallomásait kirekesztette a bíróság a bizonyítékok köréből.

A 2011. évi bizonyítási eljárás igazolta az 1944-es elítélés és a vád kollektív, ezáltal koholt jellegét. A bíróság hasonló következtetésre jutott, mint a következő sorokban Képiró:

„A vád kollektív vád volt, amit a magyar BTK nem ismer: „Ezek nem csak gyilkoltak, hanem fosztogattak is.” A fent említett törvénycikk kb. így szól: „Aki a magyar államnak, vagy fegyveres erejének szándékosan hátrányt, az ellenségnek előnyt okoz, hűtlenséget követ el és halállal büntetendő.” Természetesen ilyen súlyos vád alapján azonnal el kellett volna fogni bennünket, de hogy semmit se sejtünk, szabadlábbon hagytak.”

Kiszabadulásukat nem közvetlenül a németeknek köszönhatték:

„Kiszabadulásunk úgy történt, hogy mikor március 19-én bejöttek a németek, az SS-alakulatok ki akartak hozni a börtönből. Ez Csatay vezérezredes, honvédelmi miniszter tudomására jutott, és elküldte hozzánk Oláh István államtitkárt azzal a kéréssel, hogy ha jönnek a németek, ne menjünk ki velük, mert ő garantálja, hogy az ügyet elintézi, és rangunkkal együtt tovább szolgálhatunk. Ezt meg is ígértük Oláh Istvánnak, s valóban március 22-én szabadlábba helyeztek bennünket, majd később Horthy kormányzó az ügyre pertörölést rendelt el. Május 25-ig tartott, amíg semmisségi panasz alapján megsemmisítették az ítéletet.”

Az a Csatay Lajos vezérezredes szabadította ki őket, aki később a németek börtönében önkezével vetett véget életének, s magából a szövegből is kiderül, amint a korabeli okiratokból is, hogy nem kegyelem, hanem az ítélet bírósági megsemmisítése és szerintünk felmentés volt a rehabilitáció alapja. Tévesen vitatja a VKF Bíróságának illetékességét, mert hűtlenség esetén az mindenkire kiterjedt, más kérdés, hogy Képiró hűtlenséget sem követett el. Téves volt a kormányzói pertörörlésre hivatkozás, s Pozdor zászlós nevének emlegetése is.

Nem teljesen pontos hivatkozás az, hogy nála nem volt egyetlen fegyverhasználat sem, hiszen maga Képiró említi a Szentpáli Gavallér Kálmánnál történt fegyverhasználatot, amelyet neki az eset után órákkal, mint jogos fegyverhasználatot jelentett a nevezett zászlós. *„Érdemi védekezése szerint sem 1942-ben, sem a főtárgyaláson, és most aztán végképp nem tudta, illetve tudja azt, hogy milyen utcákban ellenőrzött Újvidéken. Az általa ellenőrzött személyeknél nem volt fegyverhasználat. A hozzá alárendelteként beosztott Szentpáli Gavallér Kálmánnál volt egy fegyverhasználat, aminek az előzményét nem ismerte, de a történeteket még aznap jelentette Gaál csendőr őrnagynak.”* (FŐVÁROSI BÍRÓSÁG 19.B. 155/2011. ítélet. Elektr. változat 27. oldal.)

Nem emlékszik vissza a Máriássy fivérek szabadon bocsátásának megtagadására, s értelemszerűen nem tud a Nagy János-féle hamis vádról, tehát azon esetekről, melyekben ugyancsak – mint minden vádpontban – ártatlannak mondta ki a bíróság. Ezek a tévedések nem vonnak le ezen, s később Magyarországon is készült visszaemlékezései értékéből,

amelyek minden lényeges pontban hozzáilleszthetők a 2009-11-ben tett ügyészségi és bírósági vallomásaihoz, nyilatkozataihoz, s nincsenek ellentétben az egész peranyaggal. (Az *újvidéki razzia perének sötét oldala; Hogyan lettem a háború befejezése után 60 évvel, hazugság alapján háborús bűnös?*)

IV.

Néhány szó az igazságszolgáltatásról.

Ezt az eljárást nem lett volna szabad, törvényesen nem is lehetett volna megindítani, vádemelésig eljuttatni pedig legkevésbé.

Az ügyben kísérletet tett az ügyészség a pártállami igazságszolgáltatás, mint a politika kriminalizációjának jellegzetes jelensége és a jelen igazságszolgáltatása közötti folyamatosság létrehozására. Ennek kapcsán fontos elvi jelleggel is megállapítani, hogy a pártállami nyomozószervek vélelmezhetően bűncselekményeket, ill. súlyos jogsértéseket követtek el az általuk felelősségre vontak terhére, ezért az ilyen bizonyítékok helyes megítélés szerint kirekesztendőek minden alkotmányos bírósági eljárásból, kivéve azt a valószínűtlen esetet, amikor bizonyítják ezen jegyzőkönyvek törvényes körülmények között való keletkezését.

A dr. Képiró Sándor ellen folytatott eljárás hivatkozott visszásságaival és árnyoldalaival még világosabbá tette, hogy minden tisztességes igazságszolgáltatás feladata: tevékenységével, döntéseivel bizonyítsa, hogy kizárólag a bűncselekmény törvény szerint való megítélése, a történeti és a törvényben leírt tényállás egyezése, az elkövető bűnössége és büntethetősége bír jelentőséggel. Azonos törvényi és történeti tényállás esetén azonosak a büntetőjogi következmények, az igazságszolgáltatás az igazság kiderítésére törekszik, s nincsen többféle igazság, a bűnösség és ártatlanság azonos megítélést igényel a különböző alkotmányos rendszerekben. Az igazságszolgáltatás, a bírói tevékenység ezért folyamatos, tehát jogfolytonos az alkotmányos múltbeli rendszerek ítélkező tevékenységével, amint az alkotmányos rendszerek is folyamatosak, s nem folyamatosak az önkényuralmi rendszerek, s azok bíraskodása sem az. Az igazság nem lehet viszonylagos, rendszerfüggő, mert ha így lenne, akkor a büntetőjogi felelősség is viszonylagos, esetleges, nincs mögötte erkölcs és erkölcsi felelősség. Az igazságszolgáltatásnak meg kell őriznie, vissza kell nyernie történetileg létezett becsületét azon tény alapján, hogy létezik erkölcsi világrend, s ezért van mit helyreállítani.

Dr. Képiró Sándor ügye egyedi és páratlan volt, talán a dr. Ságvári Endre megölésének koholt vádjával 1959-ben elítélt és kivégzett Kristóf László 2006-ban történt Legfelsőbb Bírósági felmentése hasonlítható hozzá.

Ezen ügyek az előzőleg leírtak tükrében jogtörténelmi jelentőségűek, magát a történeti tényeket is más megvilágításba helyezik. Megalapozzák tehát a jogalkalmazás jogfolytonosságát annak nyilvánvalóvá tételével, hogy az igazságszolgáltatást politikamentesen szabad és lehet törvényesen, igazságosan gyakorolni, tekintet nélkül arra, hogy valamely elítélés vagy felmentés milyen érdekeknek kedvez. Törvényesség és igazságosság rokon, s nem ellentétes fogalmak és értékek. Az igazságszolgáltatás helyessége és törvényessége tehát nem attól függ, hogy antifasiszta vagy antikommunista törekvéseknek, értékeknek kedvez, még akkor sem, ha ez utóbbiak mindmáig igen mostoha sorsúak.

V.

Összegezés.

Elfogult zárószavak

Máig vallom: az ügy első bírója az ügyvéd, akit felkeres a bajba jutott ember. Neki támogatást kell adnia, de nem szabad a panaszos pszichológiai fogságába esnie, az ügy tényleges esélyeit kell megmutatnia.

Dr. Képiró Sándort 2006 nyarán ismertem meg, amikor egy barátja bemutatott neki. Aggodalmas kérdéssel fordult hozzám. Elmondta, hogy tíz éve tért vissza szeretett hazájába, és most hazug és nemtelen vádakkal illetik, nem tudja, hogy mire számíthat a hatóságoktól. Sürgősen döntenie kellett, itt marad-e, vagy elutazik a tengeren túlra a másnap induló repülőgéppel úgy, hogy az ő állapotában nincsen visszatérés. Azt feleltem, hogy szabályos kihallgatási helyzetet kell létrehozni, ki kell hallgatnom. A legapróbb lényeges részletekig terjedő kérdéseket intéztem hozzá, válaszait meghallgattam, majd telefonon tájékoztam történész ismerősömtől. Azt tanácsoltam ezután: ha el tudja viselni a gyalázkodásokat, ostoba sajtóhíreszteléseket, kihívásokat, maradjon itthon. Elképzелhetetlennek tartottam, hogy az el nem követett büntetért felelősségre vonják. Így kezdődött életének utolsó öt, legnehezebb esztendeje.

Sándor bátyám nemes lélek volt, s mint ilyen ember, hatványozottan szenvedett ártatlanságának tudatában. A hamisan vádolást alig tudta elviselni, hiszen őt gyilkosnak, mégpedig a legsúlyosabb tömeggyilkosságok egyike tettesének kiáltották ki olyan személyek, akik maguk voltak hazugságok, téveszmék rabjai. Akik ha tévedtek, tévedéseiket maguk okozták, de legalábbis felismerhették. Sándor bátyám visszatérő szava volt erre a helyzetre: aljasság.

Ő belehalt a méltatlan és a megalapozatlan, törvényes vád nélküli eljárás okozta izgalmakba. Újvidéki jelenlétén kívül azt sikerült bizonyítani, hogy ellentmondott a kiterjesztett fegyverhasználatról szóló szóbeli parancsnak, kérte annak írásba foglalását, s miután ez nem történt meg, nem hajtotta végre. Bizonyított tény az is, hogy megmentette egy szerb zsidó család életét és vagyonát. Ezért kitüntetést érdemelt volna, nem üldözést és megaláztatást.

A keresztény-európai gondolkodásban, kultúrában és a magyar jogban is a bosszú az aljas indok fogalmába sorolják. Hát még az okatlan, alaptalan, alantas célja elérésére is alkalmatlan támadás. Szinte végtelen sok sajtónyilatkozatot, tájékoztatást hallgattunk meg, s mi magunk is tartottunk ilyeneket. Több mint fél tucat kihallgatáson vettünk részt. Egyszer sem tapasztaltam védencem részéről ködösítést, ravaszkodást. Számos alkalommal tettük fel a kérdést, mondják meg és bizonyítsák, mikor, hol, milyen cselekedettel, vagy mulasztással volt ő tettese, részese, felbujtója emberek törvénytelen kivégzésének, vagy megkínzásának. Az egyszemélyes társadalmi bűnüldöző szervezet (amellyel korántsem azonosulnak az üldözött zsidóság széles körét képviselők) meg sem kísérelte a válaszadást erre a kérdésre.

Egyre inkább nyilvánvaló lett, hogy ezt a kérdést nem is tartják fontosnak, s mi több, büntetendőnek tartják védencemet akkor is, ha ő az európai-keresztény kultúra alapelve szerint ártatlan, ha őt nem terheli egyéni felelősség, ha nem állapíthatók meg olyan tények, amelyek miatt helyt kellene állnia saját bűnös tetteinek következményeiért, mert sem a tett, sem annak bűnös volta nem tartozik a való tények világába. Lényegtelenné vált az egyéni

bűnösség, s egyedül a bűnhődés irracionális, bosszúba torkolló követelése maradt meg és kapcsolódott dr. Képíró Sándor személyéhez, aki mintegy törvényen kívülre került. Tekintet nélkül arra, hogy tanúsított-e bármikor életében felelős magatartással elkerülhető bűnös tevékenységet vagy mulasztást.

A bűnös tettért való bűnhődés a büntetőjognak is alapelve, bűnösség nélkül nincsen bűnhődés, nincs büntetés.

Képíró Sándornak azonban mindenképpen bűnhődnie kellett volna pusztán azért, mert egy bűnbaknak kikiáltott társadalmi csoporthoz, a Magyar Királyi Csendőrség tisztikarához tartozott, mert valamikor más cselekményért (amit szintén nem követett el), más körülmények között eljárak ellene, mert személye térben és időben kapcsolódott a magyar történelem és rendvédelem- történet egy sötét foltjához, más emberek bűneihez. Rá kellett döbbernünk: Képírónak bűnhődnie kellett, meg kellett halnia – mert életének utolsó öt esztendeje, s különösen a bírósági tárgyalás a hamis váddal való hadakozásban, az emiatt való aggódásban telt - mások bűneiért, pusztán azért, mert számára beláthatatlan, soha meg nem érthető érdekek ezt így kívánták meg. Halálának vétke visszaszáll azokra, akik azt okozták, felelőtlenül, egy értékes emberi életet semmibe véve.

Soraimat dr. Képíró Sándor száműzetésben írt visszaemlékezése utolsó soraival, mint nekünk, túlélőknek szóló üzenettel fejezem be:

„Lelkiismeretem nyugodt, mert kötelességemet hazám iránt mindig a Magyar Királyi Csendőrség hagyományainak megfelelően „Híven, Becsülettel és Vitézül” teljesítettem.”

Isten szeme mindent lát!
Dr. Zétényi Zsolt
Budapest, 2011-10-02.